

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, СТРУКТУРА

У статті розглянуто різні підходи до розуміння змісту, сутності і структури поняття «комунікативна компетентність». Уточнено сутність понять «компетентність», «ключові компетентності», «предметні компетентності», «комунікативні здібності». Визначено зміст і сутність комунікативної компетентності майбутніх філологів. Теоретично обґрунтовано структуру комунікативної компетентності майбутніх філологів, що складається із мотиваційно-ціннісного, когнітивного, процесуального і результативно-рефлексійного компонентів.

Ключові слова: компетентність; ключові компетентності; предметні компетентності; комунікативна компетентність; комунікативні здібності; взаємодія; майбутні філологи.

Постановка проблеми та її актуальність. Нагальна необхідність українського соціуму у фахівцях нового покоління, здатних до спонтанних відкриттів і нестандартних творчих рішень, які можуть впливати на перетворення, що відбуваються в суспільстві, пояснює те, що формування висококваліфікованого компетентного фахівця є одним із завдань сучасної вищої освіти. Кінцева мета вищої освіти полягає у формуванні справжнього суб'єкта професійної діяльності, готового до безперервної професійної самоактуалізації та самовдосконалення, а також здатного самостійно обирати такий тип міжособистісної комунікації й організації спільної діяльності, що базується на діалогічній взаємодії всіх її учасників. Тобто, актуальність проблеми з теоретичної точки зору визначається її станом, який характеризується недостатньою науковою розробленістю теоретичних засад формування професійної компетентності майбутніх філологів, складовою якої є комунікативна компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід у системі освіти є предметом наукового дослідження Н. Андрюшенко, О. Антоненко, І. Барабаш, Л. Біденко, М. Вітошко, М. Головань, І. Драча, Н. Бібік, І. Зимньої, В. Ковальчука, О. Локшиної, О. Малихіна, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, В. Присакар, Дж. Равена, К. Савченко, О. Семенов, І. Сімкової, С. Сисоевої, В. Сластьоніна, В. Ягупова. До проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання у вищому навчальному закладі звертаються багато вчених. Різним аспектам цієї проблеми присвячені праці Д. Годлевської [6], Ю. Жукова [7], Р. Петрух [16], З. Підручної [18], К. Поспєєва [19], В. Черевко [22], І. Черезової [23].

Викладення основного матеріалу дослідження. Оскільки в основу поняття «комунікативна компетентність» покладено категорію «компетентність», вважаємо за потрібне першочергово звернутися до її розгляду. Спираючись на аналіз наукових праць українських і зарубіжних учених можна стверджувати, що більшість науковців розглядає «компетентність» як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти [8]. У сучасному світі процес формування компетентностей сприяє розвитку особистісних якостей майбутніх фахівців, які виявляються у здатності працювати самостійно, брати на себе відповідальність, засвоювати необхідні знання з власної ініціативи, готовності виявляти проблеми і знаходити шляхи їх розв'язання, а також у вмінні працювати з іншими людьми [2; 10; 11; 13; 14; 15].

Слід зазначити, що серед українських і зарубіжних дослідників досі немає усталеного погляду на структуру професійної компетентності майбутніх фахівців у цілому і майбутніх філологів зокрема та на види компетентностей, які покладено в її основу. Так, у наукових працях українських і зарубіжних учених розглядаються різні види компетентностей, серед яких найчастіше трапляються ключові, загальнопредметні, предметні, загальнопрофесійні, професійні, загальні, фахові, інструментальні, міжособистісні, системні тощо [2; 6; 10; 11; 13; 14; 15; 18].

Ми, проаналізувавши сучасні підходи до класифікації структурних компонентів професійної компетентності фахівців різних спеціальностей, у структурі професійної компетентності майбутніх філологів виокремлюємо ключові й предметні компетентності (рис. 1).

Рис. 1. Схематичне зображення структури професійної компетентності майбутніх філологів

Обґрунтування структури професійної компетентності майбутніх філологів можна пояснити за допомогою підходу, який ґрунтується на таких фундаментальних філософських категоріях, як загальне, особливе, часткове, між якими існують пропорції, що відповідають відкритим динамічним системам, до яких і належить професійна компетентність [12]. Саме тому структура професійної компетентності майбутніх філологів може бути подана у вигляді співвідношення ключових, загальнопредметних і предметно-специфічних (фахових) компетентностей. Так, ключові компетентності, які відповідають філософській категорії «загальне», розуміємо як найбільш універсальні за своїм характером і ступенем застосування, оскільки вони уможливають адекватний вияв соціального життя майбутніх філологів у сучасному суспільстві. Структуру предметних компетентностей, у свою чергу, складають загальнопредметні та предметно-специфічні (фахові) компетентності. Загальнопредметні компетентності, які відповідають філософській категорії «особливе», трактуємо як сукупність певних знань, умінь і навичок, необхідну для засвоєння студентами за всіма спорідненими спеціальностями в межах визначеної галузі знань, предметно-специфічні (фахові) компетентності, які відповідають категорії «часткове», розглядаємо як динамічну сукупність знань, умінь і навичок з певної галузі знань, що необхідна для засвоєння студентами в межах однієї спеціальності.

Варто зазначити, що в сучасній педагогіці не існує загальноприйнятого переліку ключових компетентностей майбутніх філологів, які мають бути сформовані в процесі підготовки, що також підтверджується значною кількістю наукових праць українських і зарубіжних учених. Аналіз наукових джерел, власне бачення проблеми дали змогу виокремити такі ключові компетентності, які мають бути сформованими в майбутніх філологів: здоров'язбережна, інформаційна, громадянсько-суспільна, комунікативна й соціальна (рис. 2).

Рис. 2. Схематичне зображення структури ключових компетентностей майбутніх філологів

Наукове вивчення проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців, здійснене українськими і зарубіжними дослідниками, охоплює коло проблем, у

розв'язанні яких виявляються різні концептуальні підходи та інтерпретації досліджуваного феномену (Д. Годлевська [6], Ю. Жуков [7], Р. Петрух [16], З. Підручна [18], К. Поспеев [19], В. Черевко [22], І. Черезова [23]). У зв'язку з цим відмітимо наявність значної розбіжності у визначенні сутності поняття «комунікативна компетентність». Так, І. Черезова вважає, що комунікативна компетентність є системою внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії: позицій спілкування, ролей, стереотипів, установок, знань, умінь, навичок [23, с. 107].

Д. Годлевська, дослідивши проблему формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету, дійшла висновку, згідно з яким розглядає це поняття як «складну інтегративну якість особистості, яка опосередковує професійну діяльність соціального працівника, спрямовану на налагодження, підтримку і розвиток ефективної взаємодії з клієнтом чи іншими учасниками соціального процесу» [6, с. 10]. Схожу думку дотримує В. Черевко, яка стверджує, що комунікативна компетентність є інтегральною якістю особистості менеджера, що синтезує в собі загальну культуру спілкування та специфічні прояви в професійній управлінській діяльності [22, с. 21].

На сторінках наукової праці «Формування комунікативної компетентності у викладачів вищого аграрного навчального закладу» можна знайти наступне визначення сутності поняття «комунікативна компетентність», а саме: «інтегративна характеристика особистості, яка є базисною основою її професійної компетентності та синтезує в собі комплекс мотивованих знань, умінь, навичок, якостей, необхідних для здійснення успішної професійно-педагогічної взаємодії» [16, с. 34].

З. Підручна розуміє комунікативну компетентність майбутніх перекладачів як індивідуальну властивість суб'єкта професійної перекладацької діяльності, необхідну і достатню для її реалізації на нормативно заданому рівні, яка позитивно корелює з її основними результативними параметрами – якістю, точністю, продуктивністю, надійністю перекладу [18, с. 15].

За Ю. Жуковим, комунікативна компетентність є трирівневим утворенням (стратегічний, оперативно-тактичний і технічний рівні) з відношеннями субординації і координації, до складу якої входять знання, уміння і диспозиції [7, с. 9].

Комунікативна компетентність, зазначає К. Поспеев, є синтезом професійно особистісних якостей, які виявляються через аналітико-перцептивні, мотиваційно-комунікаційні, професійно-орієнтовані й тактико-психологічні комунікативні вміння у розв'язанні професійних завдань [19, с. 11].

Заслугує на увагу точка зору М. Вятютнева, який розглядає комунікативну компетентність як здатність особистості вживати мову творчо, цілеспрямовано, у взаємодії із різними співрозмовниками [5].

Отже, оскільки вивчення проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх філологів показало неоднозначність тлумачення цього поняття в психолого-педагогічній літературі, наявність широкої дискусії щодо розуміння його сутності та змісту дає змогу умовно виокремити такі підходи до його трактування, згідно з якими цей феномен розглядають як певну систему, якість, здатність, властивість або характеристику особистості.

Беручи до уваги наведені вище підходи щодо розуміння сутності та змісту структури поняття «комунікативна компетентність», ми розуміємо комунікативну компетентність майбутніх філологів як систему знань, умінь і навичок, цінностей і ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, від рівня сформованості якої залежить ступінь їхньої готовності і здатності спілкуватися рідною та іноземними мовами не залежно від конкретної ситуації, ефективно організовувати професійне спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, працювати в команді, розв'язувати конфлікти, адекватно сприймати себе у спілкуванні під час взаємодії, спонукати партнерів по спілкуванню до спільної плідної праці задля досягнення поставленої мети, а також швидко засвоювати нові і більш ефективні форми комунікативної поведінки.

Принагідно зазначимо, що визначаючи структурні компоненти комунікативної компетентності майбутніх філологів, ми також враховували характеристики, які пропонуються в дослідженнях Д. Годлевської [6], Ю. Жукова [7], Р. Петрух [16], З. Підручної [18], К. Поспеева [19], В. Черевко [22], І. Черезової [23]. Так, В. Черевко, вивчаючи проблему формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера у процесі професійної підготовки, виокремлює когнітивний, емоційно-оцінний та поведінковий компоненти у структурі досліджуваного феномена. Когнітивний компонент містить теоретичні знання з психології спілкування, адекватну орієнтацію менеджера у собі, партнерові, ситуації професійного спілкування, конкретних професійно-комунікативних цілях; емоційно-оцінний – мотиви вибору професії менеджера, інтерес до обраної професії, прийняття себе та інших, комунікативні

установки; поведінковий – володіння технікою спілкування, перцептивні вміння, володіння прийомами атракції та фасцинації, уміння конструктивного розв'язування конфліктів, діалогічний стиль взаємодії в комунікативних професійних ситуаціях, ситуативна адаптивність в професійно-значущих ситуаціях [22, с. 11].

До структурних компонентів комунікативної компетентності Д. Годлевська відносить такі: соціально-комунікативний, особистісно-емоційний та діяльнісний. Соціально-комунікативний компонент, на думку вченої, містить певну сукупність комунікативних знань умінь і навичок, яка забезпечує усвідомленість змісту професійної діяльності. У складі особистісно-емоційного компонента Д. Годлевська виокремлює професійно-особистісні якості, діяльнісного – вияв професійної комунікативної компетентності, засвоєною та апробованою особистістю як найбільш ефективного чинника впливу на клієнта [6].

За результатами наукового пошуку в структурі комунікативної компетентності Р. Петрух виокремлює чотири компоненти, а саме: когнітивний, мотиваційний, поведінковий та особистісний [16]. Учена зазначає, що когнітивний компонент передбачає наявність певної системи комунікативних знань, що забезпечують усвідомленість змісту комунікативної сторони власної професійної діяльності. Мотиваційний компонент включає комплекс мотивів, потреб та цілей оволодіння комунікативною діяльністю. Поведінковий компонент складають комунікативні вміння і навички, особистісний – толерантність, емоційну стійкість і комунікативність [16, с. 41–42]. До основних умінь, якими має володіти фахівець зі сформованою комунікативною компетентністю, Р. Петрух відносить уміння ставити і досягати бажаної мети під час взаємодії, встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, слухати і здійснювати перцепцію, впливати на іншу людину, використовувати вербальні і невербальні засоби спілкування, здійснювати контроль за власним спілкуванням, попереджувати, аналізувати та вирішувати професійні конфлікти, взаємодіяти з аудиторією слухачів різного віку, соціального стану, оперувати смисловою інформацією, рефлексивні уміння тощо. Науковець слушно додає, що для успішної комунікації майбутні фахівці мають володіти певним рівнем теоретичних знань (лексичних, граматичних, фонетичних, орфографічних), знати як будуватися діалог, дискусія, як вживати невербальні засоби спілкування, засоби та способи комунікативного впливу, умови встановлення успішної взаємодії і стратегії спілкування. Крім того, услід за точкою зору багатьох українських і зарубіжних науковців, Р. Петрух вважає, що формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців значною мірою залежить від рівня розвитку комунікативних здібностей.

Отже, змістовий аналіз наукових підходів, що прямо або опосередковано торкаються проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх філологів дає змогу виокремити наступні компоненти у її структурі, зокрема, мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний і результативно-рефлексійний. Мотиваційно-ціннісний компонент складається із цінностей, ціннісних орієнтацій, професійної спрямованості, сукупності мотивів, потреб, інтересів, які виявляють відношення студентів філологічних спеціальностей до майбутньої професійної діяльності. До когнітивного компонента відносимо теоретичні і практичні знання з граматики, лексикології, риторики, психології успіху, мовної культури та спілкування тощо. Зважаючи на те, що формування комунікативної компетентності передбачає засвоєння певної сукупності знань і умінь, пов'язаних з нею, основними елементами процесуального компонента вбачаємо сформовані організаторські і комунікативні вміння студентів, до яких відносимо вміння співпрацювати, приймати іншу точку зору, протистояти труднощам, ставити мету, складати й реалізовувати план діяльності тощо. Структуру процесуального компонента, на нашу думку, складають організаторські і комунікативні здібності.

Узагальнюючи наявні дефініційні тлумачення поняття «комунікативні здібності», можна встановити, що розуміння сутності цього феномена також викликає широку дискусію серед наукової спільноти. Так, А. Кідрон розглядає комунікативні здібності як сукупність певних особистісних характеристик, яка забезпечує загальну здатність людини вступати в соціальні контакти, засвоювати різні соціальні ролі і досягати мети у міжособистісних відносинах [9].

Н. Вітюк, досліджуючи психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів, дійшла висновку згідно з яким комунікативні здібності є «комплексом індивідуально-психологічних та психофізіологічних особливостей, що забезпечують здатність індивіда до активного й ефективного спілкування, передачі та адекватного сприймання інформації, оптимальної організації взаємодії з іншими людьми, вірного розуміння в комунікації як себе і своєї поведінки, так і учасників комунікативного процесу, що є необхідними умовами

успішної життєдіяльності людини» [4, с. 7], а комунікативні здібності вчителя є «багатогранним особистісно-професійним утворенням, яке забезпечує здатність оптимальної організації професійного спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, адекватність сприймання себе у спілкуванні під час взаємодії та індивідуально-психологічних особливостей співрозмовників, швидкість та легкість засвоєння нових, більш ефективних форм комунікативної поведінки» [4, с. 17]. Науковець слушно зазначає, що однією з основних умов розвитку комунікативних здібностей майбутніх фахівців в освітньому процесі вищого навчального закладу є «суб'єкт-суб'єктна взаємодія, яка характеризується тим, що учасниками комунікативного процесу є люди, які відрізняються активністю, здатністю свідомого цілеспрямованого планування і організації своєї поведінки і життєдіяльності загалом, які взаємовпливають, певним чином сприймають і оцінюють один одного» [4, с. 8].

К. Платонов розуміє комунікативні здібності як здібності особистості, що забезпечують успішність її комунікативної діяльності, насамперед спілкування з іншими особистостями, а також психологічну сумісність у діяльності. Науковець стверджує, що комунікативні здібності входять до складу організаторських здібностей і є їх невід'ємним компонентом. У структурі комунікативних здібностей науковець виокремлює три підструктури: гностичну, як здатність розуміти інших людей; експресивну, як здатність виявляти власну особистість; інтеракційну, як здатність адекватно впливати на партнерів у процесі спільної взаємодії. За К. Платоновим, основними елементами гностичної підструктури є прагнення розуміти інших людей, вміння слухати партнера, спостережливість. Експресивну підструктуру складають такі елементи як прагнення бути зрозумілим, правдивість, культура мовлення, довіра до партнерів. Вимогливість, ввічливість, такт, дисциплінованість, рішучість є елементами інтеракційної підструктури комунікативних здібностей [17].

Думку К. Платонова щодо визначення сутності поняття «комунікативні здібності» та наявності трьох підструктур поділяє Е. Азимов, проте до структури комунікативних здібностей відносить ще одну підструктуру загальну для всіх трьох, елементами якої, на його думку, є професіоналізм, прагнення до спілкування, доброзичливість, скромність, вимогливість до себе, досвід громадської діяльності, активність, самовладання, кмітливність та організованість [1, с. 103].

Р. Петрух до комунікативних здібностей відносить здатність володіти ініціативою у спілкуванні, проявляти активність, активно реагувати на стан партнерів педагогічної взаємодії, формувати та реалізовувати власну індивідуальну програму спілкування [16].

Услід за Т. Хомуленко та А. Поденко вважаємо, що організаторські здібності є здатністю до здійснення основних організаторських функцій, до яких відносять формулювання та прийняття рішень, організаційну роботу з їх виконання, регулювання, коректування та контроль за виконанням прийнятих рішень [25, с. 312].

Здатність до рефлексії та емпатії є елементами результативно-рефлексійного компонента комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Висновки. Отже, теоретичний огляд основних педагогічних і психологічних підходів українських та зарубіжних учених щодо розуміння сутності і змісту понять «компетентність», «комунікативна компетентність», визначення композиційної структури комунікативної компетентності майбутніх фахівців дає достатні підстави зробити такі узагальнення. Комунікативна компетентність майбутніх філологів є певною системою знань, умінь і навичок, цінностей і ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, від рівня сформованості якої залежить ступінь їх готовності і здатності спілкуватися рідною та іноземними мовами не залежно від конкретної ситуації, ефективно організовувати професійне спілкування з іншими учасниками комунікативного процесу, працювати в команді, розв'язувати конфлікти, адекватно сприймати себе у спілкуванні під час взаємодії, спонукати партнерів по спілкуванню до спільної плідної праці задля досягнення поставленої мети, а також швидкого засвоєння нових і більш ефективних форм комунікативної поведінки. Створення слушних умов, необхідних для покращення співробітництва між усіма суб'єктами навчання, розвитку індивідуального та групового творчого потенціалу, зацікавленості у спільній діяльності та діалогічній взаємодії, спільного прийняття нестандартних і творчих рішень, активно сприяє формуванню комунікативної компетентності майбутніх філологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) [Электронная версия] / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – Москва: Издательство

ИКАР, 2009. – 448 с. – Режим доступа: http://szlavintezet.elte.hu/russian/segedanyag/tanari_ma_anyagok/azimov_slovar.pdf – Название с экрана.

2. *Арістова Н. О.* Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія і практика / Наталія Олександрівна Арістова. – Київ : ТОВ «НВП» Інтерсервіс», 2017. – 400 с.

3. *Арістова Н. О.* Інноваційні методи формування іншомовної комунікативної компетентності у вищій школі України / Н. О. Арістова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія» / Серія «Філологічна»: зб. наук. пр / укладачі : І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог : Острозька академія, 2014. – Вип. 42. – С. 183 – 185.

4. *Вітюк Н. Р.* Психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Надія Романівна Вітюк. – Рівне, 2002. – 23 с.

5. *Вятютнев М. Н.* Коммуникативная направленность обучения русскому языку в зарубежных школах / В. Н. Вятютнев // Русский язык за рубежом. – 1977. – № 6. – С. 38 – 45.

6. *Годлевська Д. М.* Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Дана Миколаївна Годлевська. – Київ, 2007. – 23 с.

7. *Жуков Ю. М.* Тренинг как метод совершенствования коммуникативной компетентности [Текст] : дис. ... докт. псих. наук : 19.00.05 / Юрий Михайлович Жуков. – Москва, 2003. – 38 с.

8. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/law/2235/> – Назва з екрану.

9. *Кидрон А. А.* Коммуникативная способность и ее совершенствование : дис. ... канд. психол. наук / Анти Альфредович Кидрон; Ленинградский гос. ун-т им. А. А. Жданова. – Ленинград : [Ленингр. ун-т им. А.А. Жданова], 1981. – 235 с.

10. *Ковальчук В. І.* Ключові компетенції сучасного керівника / В. І. Ковальчук // Профтехосвіта. – 2009. – № 9. – С. 12 – 18.

11. *Ковальчук В. І.* Педагогічна майстерність викладача, як основа його компетентності // Педагогічна майстерність як система професійно мистецьких компетентностей: зб. матеріалів ІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / гол. ред.: І. А. Зязюн. – Вип. 3 (7). – Чернівці: Зелена Буковина, 2011. – С. 569 – 579.

12. *Кулик М. С.* Кредитно-модульно-рейтингова система навчальної діяльності: навч.-метод. посіб. / Кулик М. С., Лузік Е. В., Ладогубець Н. В. – Київ: НАУ, 2004. – 96 с.

13. *Малихін О. В.* Ієрархія компетентностей сучасного педагога / О. В. Малихін // 1025-річчя історії освіти в Україні: труднощі, сучасність та перспективи : зб матеріалів Міжнар. наук. конф. – Київ, 2014. – С. 65 – 75.

14. *Малихін О. В.* Теоретичні основи реалізації компетентнісного підходу в організації самостійної освітньої діяльності : монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. – Київ : НУБіП України, 2016. – 489 с.

15. *Малихін О. В.* Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей : монографія / О. В. Малихін, І. С. Гриценко. – Київ : Вид-во ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. – 492 с.

16. *Петрух Р. Б.* Формування комунікативної компетентності у викладачів вищого аграрного навчального закладу [Електронний ресурс]: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Руслана Борисівна Петрух. – Київ, 2017 с. – 286 с. – Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/aref_petruh.pdf – Назва з екрану.

17. *Платонов К. К.* Краткий словарь системы психологических понятий : учебное пособие для учеб. заведений профтехобразования / К. К. Платонов. – Москва: Высшая школа, 1984. – 174 с.

18. *Підручна З. Ф.* Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Зінаїда Федорівна Підручна. – Тернопіль, 2008. – 20 с.

19. *Поспеев К. Ю.* Формирование коммуникативной компетентности студентов в процессе подготовки к деятельности по защите населения в чрезвычайных ситуациях : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Константин Юрьевич Поспеев. – Екатеринбург, 2007. – 24 с.

20. *Психология и педагогика* : учеб. для вузов / под ред. П. И. Пидкасистого. – Москва : изд-во Юрайт; Высшее образование, 2010. – 714 с. – (Основы наук).

21. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности: учеб. пособ. для вузов / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – Москва : Школа-Пресс, 1995. – 384 с.

22. Черевко В. П. Формування комунікативної компетентності майбутнього менеджера у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Валентина Петрівна Черевко. – Київ, 2001. – 27 с.

23. Черезова І. О. Комунікативна компетентність як інтегральна якість особистості / І. О. Черезова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон, 2014. – Вип. 1, т. 1. – С. 103–107.

24. Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія / НА України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. В. І. Шинкарук. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.

25. Хомуленко Т. Б. Діяльнісний підхід до розвитку організаторських здібностей як компетентності / Т. Б. Хомуленко, А. В. Поденко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди : зб. наук. пр. – Харків, 2015. – Вип. 50. – С. 302 – 322.

N. Aristova

FUTURE PHILOLOGISTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE: ESSENCE OF THE CONCEPT, CONTENT, STRUCTURE

Summary. In the article different approaches to comprehend the content, structure and essence of the concept “communicative competence» are given. The essence of the concepts “competence», “key competences», “object competences», “communicative skills» are specified. The author defines the content, structure and essence of the concept “future philologists’ communicative competence». The structure of communicative competence which consists of four components is theoretically substantiated. The emphasis is made on motivational and value-based, cognitive, processual, resultative and reflective components.

Keywords: competence; key competences; object competences; communicative competence; organizational skills; communicative skills; interaction; future philologists.